

Willem Ruska: verbitterde kampioen

(Friday, 26 October 2007) - Bijdrage van Mirjam Streefkerk - Gewijzigd op (Friday, 26 October 2007)

Een vlag in de tuin en een boek over Amsterdam. Dat was de beloning voor de twee olympische gouden medailles die judoka Willem Ruska won in 1972. Een unieke prestatie. Maar de dood van zeventien Israëlische sporters legde een schaduw over zijn kampioenschap. Nooit kreeg hij de erkenning waarop hij zo had gehoopt.

Voor minder dan goud ging Willem Ruska (nu 67) niet, toen hij in 1972 naar de Olympische Spelen in München afreisde. Hij wilde winnen. ‘Mijn man had zich de takke getraind’, zegt zijn vrouw Liza daar nu over. ‘Zes uur per dag was hij bezig.’

Al op zijn vijftiende ging de Amsterdammer Ruska in dienst bij de Marine, waar zijn talent voor de judosport snel werd ontdekt. Tussen 1963 en 1972 werd hij zeven keer Europees en twee keer wereldkampioen. De Spelen in München zouden de kroon worden op zijn carrière. Robbert van der Geest, oud-sparringpartner en tegenwoordig een goede vriend van Liza en Willem Ruska, ontmoette de judoka tijdens zijn voorbereiding op de Spelen. ‘In de omgeving van Amsterdam reisde hij sportscholen af en daar waar hij het meeste tegenstand kreeg, bleef hij terugkomen. Zo ook bij mijn sportschool. Willem was een enorme judoliefhebber, hij hield van trainen.’

Zijn voorbereiding was niet voor niets geweest. In zijn eigen gewichtsklasse veroverde Ruska op 31 augustus goud. Van der Geest, toen 18 jaar oud, weet het nog goed. ‘Ik bracht groenten rond voor mijn vader en had in een mandje voorop de fiets een transistorradiotje meegenomen. Verpakt in plastic, want het regende. Toen ik hoorde dat Ruska had gewonnen, viel ik van mijn fiets en rolden de groenten letterlijk over straat.’ Ruska was vastbesloten het niet bij die ene medaille te laten. ‘Ik moest in München beter uit de bus komen dan mijn voorganger Anton Geesink. Dan zou mijn leven slagen’, zei hij in een interview. Geesink had op de Spelen van 1964 in Tokyo als eerste Nederlandse judoka één gouden plak veroverd.

Gijzeling

Nog geen week na Ruska’s eerste prestatie stond de echte wereld op zijn kop. Een groep Palestijnen betrad het olympisch dorp en gijzelde de Israëlische sportploeg. Uiteindelijk vonden zeventien mensen de dood. Maar dat was geen reden het grootste sportevenement van de wereld te beëindigen. ‘The games must go on’ was de later veel bekritiseerde opdracht van IOC-voorzitter Avery Brundage.

Een aantal landen trok zijn sportploeg wel terug, maar het Nederlands Olympisch Comité liet de keuze aan de sporters zelf. ‘Typisch Nederlands’, zei Ruska later over dat besluit. ‘Altijd overal tussenin gaan zitten.’ Ruska zelf twijfelde geen moment, hij zou blijven, om ook goud in de open klasse te veroveren. ‘De sporters die naar huis gingen, hadden toch geen kans op een medaille’, zei hij over de vijf Nederlanders die de Spelen wel verlieten en in Nederland werden ontvangen als helden.

Bert Kops, destijds bevriend met Ruska en als worstelaar ook aanwezig in München, vindt dat een beetje flauw van de judoka. ‘Als ik was gebleven, was ik vermoedelijk bij de eerste vijf geëindigd. Maar als ik medaillekanshebber was geweest, was ik ook naar huis gegaan. Die Israëliërs waren mijn vrienden. De ene dag trainde ik met ze, een dag later waren ze vermoord.’ Gezien zijn voorbereiding vindt Ruska’s vrouw het niet meer dan logisch dat hij besloot in München te blijven. Ook Kops snapt de keuze van zijn toenmalige vriend wel. ‘Voor Willem zat er meer achter dan alleen het winnen van die tweede gouden medaille. Het aanzien dat je zou krijgen met goede prestaties op de Spelen was voor hem belangrijk. Ik had thuis werk en vrouw en kinderen. Willem had geen vaste baan en wilde er een maatschappelijke functie aan overhouden. ’

In de finale van de open klasse, een paar dagen na de gewelddadige gijzeling, veroverde hij zijn tweede gouden medaille. Een unieke prestatie. Want twee gouden medailles op één editie van de Spelen, dat was zelfs Anton Geesink nooit gelukt. Kops: ‘Als je zo’n resultaat boekt, verwacht je dat Schiphol vol staat als je terugkomt. Er was slecht een handjevol mensen.’ Liza Ruska: ‘Als een voetballer scoort, wordt hij in het zonnetje gezet, schaatskampioenen worden gehuldigd. Maar mijn man kreeg van de gemeente een halve dag een vlag in de tuin en een boek over Amsterdam. Meer niet.’

Kleinzielig land

De unieke prestatie die Ruska had geleverd werd ondergesneeuwd door de gijzeling. Nederlanders vonden dat al hun sporters de Spelen de rug hadden moeten toekeren na die afschuwelijke gebeurtenis. ‘Hij begreep die houding van de bevolking niet’, zegt Kops. ‘Mijn man heeft getraind in Japan, daar werd hij op handen gedragen’, zegt Liza Ruska. ‘Maar Nederland is een kleinzielig land. Als Willem in zijn trainingspak naar buiten ging om te hardlopen, zeiden de burens: “wat een aansteller, wat een uitslover.”

Van der Geest: ‘Als je meer presteert dan je voorganger, ben je uniek. Maar als jouw prestatie niet dezelfde sociale impact heeft als die van je voorganger raak je verbitterd. Ruska had gehoopt dat hem dezelfde belangstelling ten deel zou vallen als Geesink, maar dat gaat niet vanzelf. Geesink kende zijn marktwaarde en buitte die slim uit’, zegt Van der Geest. Liza Ruska: ‘Mijn man moest niets van die publiciteit hebben. Hij hield de boot af als er

---

iemand belde van de radio of krant.’

Van der Geest noemt nog een andere reden voor het gebrek aan belangstelling voor Ruska: ‘Hij is recht door zee, niet altijd even diplomatiek. Hij heeft het hart op zijn tong. En dat is misschien niet altijd even handig als je iets wil bereiken.’ Liza Ruska: ‘Mijn man moest na de Spelen ergens een judodemonstratie geven, toen net de gekleurde judopakken waren geïntroduceerd. Die had hij niet, dus ging hij bij een winkel langs om er een te lenen.’ De medewerkers deden nogal moeilijk. Hij mocht uiteindelijk het pak meenemen op voorwaarde dat hij het zo snel mogelijk terug zou brengen. ‘Mijn man was daar woedend over. Het zou toch een eer moeten zijn dat een olympisch kampioen daar een pak komt lenen? De volgende dag heeft hij het pak opgerold en zo bij ze naar binnen gegooid.’

De Nederlandse judoploeg bleef na de Spelen van 1964, waar Geesink goud won, in Tokyo voor een post-olympisch toernooi. Ruska, die niet was geselecteerd voor de ploeg, was op eigen gelegenheid en voor eigen rekening toch naar Tokyo afgereisd. Geesink had op die Spelen een Japanse judoka verslagen. Van der Geest: ‘Ze zagen Geesink dus liever dood dan levend daar. Op een avond waren ze aan het eten in een restaurant en viel een boze Japanner Geesink aan. Ruska sprong tussen beiden en zwiepte de belager naar buiten. Het enige dat de Nederlandse pers haalde was dat Ruska zich misdragen had in Japan. Geesink heeft niets gedaan om Ruska bij z’n maatschappelijke carrière te helpen. Daardoor werd Willem teruggeworpen in het milieu waar hij vandaan kwam.’ ‘Als je de tango wil dansen, moet je met z’n tweeën zijn’, reageert Geesink. ‘Ik heb nooit gemerkt dat hij het op prijs zou stellen, als ik hem zou bijstaan. Hij zocht geen contact met mij.’

Zwarte Jopie

Ook het baantje dat Ruska na de spelen op de wallen kreeg droeg niet bij aan zijn populariteit. ‘In de media werd daar vaak melding van gemaakt, terwijl er nauwelijks aandacht was voor zijn sportprestaties’, zegt Van der Geest. Ruska werkte voor Maurits de Vries, alias ‘Zwarte Jopie’, de ongekroonde koning van de wallen tijdens de jaren zestig en zeventig. ‘Zwarte Jopie hield de wallen netjes’, zegt Van der Geest. ‘Willem werkte voor hem als beschermer: af en toe moest ie zijn gezicht laten zien en hij kreeg daar goed voor betaald.’ Zwarte Jopie wordt vaak met de onderwereld geassocieerd, maar daar wil Liza Ruska niets van weten. Haar man, die op de achtergrond het telefoongesprek met de journalist volgt, wordt zelfs boos als dat woord valt. ‘Zwarte Jopie was een goeie kerel en had niets met de onderwereld te maken’, verduidelijkt Liza Ruska. Van der Geest: ‘Willem wordt er doodziek van dat die onderwereld altijd terugkomt als het gaat om zijn persoon. Alsof dat het belangrijkste is in zijn leven. Dat is niet zo. Dat zijn die olympische medailles.’

Net als Geesink begaf Ruska zich ook een tijdje in het showworstelcircuit. Geesink: ‘Die worstelevenementen zijn enorme shows. Ruska en ik waren atleten, we zagen er goed uit. Het is logisch dat we daarvoor gevraagd werden.’ Van der Geest: ‘In Amerika en Tokyo werd Willem onthaald als een held. In 1994 worstelde hij nog in Tokyo tegen een lokale grootheid. Ik zat in de Yokohama Arena aan de ring. De wedstrijd was natuurlijk verkocht, dus Willem moest verliezen. Maar daarna wilden alle worstelaars hem wel een handje geven. Maar of het hem om die erkenning te doen was? Nee. Ik denk dat hij het in de eerste plaats voor het geld deed.’

Herseninfarct

Van het geld dat Ruska verdiende op de Wallen en met het showworstelen opende hij in de jaren negentig een café in Wormerveer, De Gladoor. Dat moest dicht toen de oud-judoka op vakantie op de Canarische Eilanden getroffen werd door een herseninfarct. Sindsdien heeft hij een spraakstoornis, hij kan moeilijk op woorden komen en lopen gaat moeizaam. Samen met zijn vrouw Liza leeft hij een teruggetrokken bestaan in Hoorn. In 2004 interviewde Martin Simek hem nog een keer, waarbij het vooral Simek was die vertelde en Ruska die ‘ja’ zei en ‘natuurlijk.’

Verbittering. Dat is wat alle betrokkenen hebben geconstateerd bij tweevoudig olympisch kampioen Willem Ruska. Verbittering en wantrouwen. Maar trots op zijn unieke prestaties is hij altijd gebleven. Het kost de oud-judoka veel moeite, maar in het interview van 2004 met Simek zegt hij na enig aandringen: ‘Ik ben een kampioen.’